

De volgende eeuw

Jan Ovinge

Nog een 'paar' nachtjes slapen en het jaar 2000 is daar. Maar ziet het er dan uit zoals velen dachten? Kasten vol visies zijn geschreven over de verwachte landbouwstructuur. Zo zou de marktwerking sterk toenemen. Door de paraplu van de melkquotering is dat tot nu toe gelukkig meegevalen. De invloed van de maatschappij daarentegen is groter dan verwacht. Al met al leidt het tot toenemende verschillen in bedrijfsdoelen en daardoor tot grotere verschillen in bedrijfsopzet en bedrijfssystemen. Ook de aansturing van het onderzoek en de kennisoverdracht beweegt mee in dit krachtenspel. De hogere eisen die men stelt aan de wijze van produceren en het productieproces, maken kennis immers een steeds belangrijkere productiefactor. En kennis heb je nooit genoeg!

Maatschappelijke invloeden, andere randvoorwaarden

In de tweede helft van de negentiger jaren is de wijze van produceren, de natuurlijke omgeving en de inrichting van het landschap in het middelpunt van de belangstelling komen te staan. Dit leidt tot meer aandacht voor de invulling van het platteland, andere vormen van veehouderij en meer aandacht voor de integratie van natuur en landschap. Sommigen zien dit als een vorm van nostalgie. En in alle eerlijkheid mogen we ons ook best afvragen of we soms niet wat ver waren doorgeschoten. Steeds vaker blijkt in discussies met veehouders en maatschappelijke groeperingen dat de inzichten in elkaars verlengde liggen. Veehouders zijn immers werkers met natuurproducten en in een natuurlijke omgeving. In plaats van 'nieuwe randvoorwaarden' kunnen we dus beter spreken van uitdagingen. Uitdagingen waarmee je als ondernemende veehouder rekening houdt bij het streven naar een inkomen uit je bedrijf.

Onderzoek vraag-gestuurd

Het praktijkonderzoek wordt steeds meer projectmatig aangestuurd. De regionale LTO-vakgroepen inventariseren de onderzoekswensen, selecteren de onderwerpen in samenwerking met het PR en doen voorstellen voor onderzoek. De PZ-LTO-melkveecommissie besteedt het onderzoek op basis van deze projectvoorstellen vervolgens aan bij het praktijkonderzoek. De onderzoekskoördinator van het PZ beoordeelt de voortgang en het onderzoeksresultaat. Min of meer dezelfde procedure vindt plaats voor het onderzoek dat wordt gefinancierd door het Ministerie van LNV.

Groot voordeel van deze procedure is dat het praktijkonderzoek nu duidelijk weet wie de opdrachtgever is en welk kwalitatief resultaat

deze opdrachtgever verwacht. Dit is een groot verschil met enkele jaren geleden. Toen werden zowel de keuze als de uitvoering van het onderzoek volledig gedelegeerd aan het praktijkonderzoek. Met als gevolg dat er - en de eerlijkheid gebiedt ons dit toe te geven - wel eens minder goede prioriteiten werden gesteld; overigens zonder schadelijke gevolgen.

Kennis wordt marktproduct

De rol van overheid bij de kennisoverdracht uit onderzoek neemt af. Dit begon met het privatiseren van de voorlichtingsdienst in 1990.

Wanneer het praktijkonderzoek de komende jaren verzelfstandigt, wordt ook het laatste deel van het voorheen grote overheids-voorlichtingsbolwerk geprivatiseerd. Het gaat hierbij om de in 1996 bij het Praktijkonderzoek geplaatste voorlichters. Deze waren voordien de voorlichters van de consulentschappen in algemene dienst en diens opvolger het IKC.

Vroeger vond de gratis kennis uit onderzoek zijn weg naar de veehouder via de gratis voorlichter van de regionale consulentschappen. Door de terugtrekkende overheid (niet meer gratis dus) zien we echter dat vooral het bedrijfsleven nu meer doet aan kennisoverdracht. Zij gebruiken deze kennis om een betere gesprekspartner te zijn voor veehouders.

Voor het praktijkonderzoek verandert er op het oog niet zoveel. We maken nog steeds betrouwbare en deskundige kennisproducten zoals publicaties, studiedagen en bijscholingscursussen. Alleen de afnemers van onze kennisproducten zijn veranderd en worden we bovendien gedwongen om er een prijskaartje aan te hangen. Maar eerlijkheid duurt het langst! Ook op de kennismarkt. Want naast productiefactor wordt kennis nu ook een belangrijke succesfactor. En wie wil nu geen succes?

